

Філософ, якому бракувало мудрості
Лоран Гунель

Молодий філософ Сандро переживає втрату коханої дружини Тіффані. За офіційними даними, вона трагічно загинула в лісах Амазонки. Нібито місцеве плем'я індіанців принесло кохану філософа в жертву. Забувши про всі вірування, що вчать любити та пробачати, Сандро жадає помсти. Він вирушає в саме серце амазонських низовин, шукаючи дикунів, які забрали в нього найдорожче. Філософ розробляє план знищення плем'я, навіть не підозрюючи, що ті, кого він вважає жорстокими та кровожерливими, знають про любов більше за нього. Проте лише любов здатна врятувати плем'я і повернути самому Сандро віру в життя.

Лоран Гунель

Філософ, якому бракувало мудрості

Жодну з частин цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва

Дизайнер обкладинки Анастасія Попова

© Kero, 2012

© Depositphotos.com / Binski, grgroupstock, terd486.gmail.com,
обкладинка, 2021

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою,
2021

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє
оформлення, 2021

* * *

Моїй матері

Проживати кожен день, неначе останній у житті; не метушитися,
не дармувати, не прикидатися.

Марк Аврелій

1

Відчинилися двері, і в кінці коридору замерехтіло слабке світло. Сандро рушив уперед. Він довго міркував, і всі думки незмінно зводилися до одного – повернутися до нормального життя, опанувати себе, спрямувати погляд в майбутнє. Хіба це можливо? Спробуй мислити резонно, коли тебе переповнюють емоції. Щоб перегорнути сторінку, недостатньо просто клацнути пальцями.

Він і гадки не мав, до чого призведе ця історія, але мусив туди поїхати. Він прийняв рішення вчора ввечері, коли в нападі шаленства розчохнув вікно у вітальні своєї квартири на Мангеттені й люто повикидав половину книжок зі своєї бібліотеки, бо не витримував уже їхніх зневажливих «поглядів».

Він мусив туди поїхати. Звісно, це було цілковите божевілля. Він не мав плану, не знав, із чого почати, і міг згинати там та ніколи не вернутися. Проте його життя не могло так тривати. Інакше йому прямісінька дорога в божевільню або морг. Чи в обидва ці місця.

Кабінет ректора Нью-Йоркського університету – треті двері праворуч. Асистентка працювала за своїм бюрком у приймальні. Молода жінка підвелася й сором'язливо всміхнулася, шанобливо постукала у двері керівника і ввійшла, пробурмотівши кілька слів. Тоді пропустила Сандро в кабінет і мовчки зачинила за ним двері.

- У мене мало часу, - сказав ректор, усміхнувшись відвідувачу, - але ти присядь на хвилинку, будь ласка. Зараз тільки додрукую дещо, і я у твоєму розпорядженні.

Просторий кабінет заливало світлом. Громіздкі металеві меблі, здавалося, вгрузли в бежевий килим, неначе танки, поглинені рухомими пісками.

Сандро, дивлячись спідлоба, лишився стояти.

- Мені потрібна відпустка за свій рахунок на півроку, - промовив він.

Пальці ректора застигли над клавіатурою. Де й поділася усмішка. Він помовчав, відкинувся на спинку крісла й глибоко вдихнув.

- Навіщо?

- Особисті справи.

Ректор відвів погляд. Сандро завважив на бюрку гідку срібну фоторамку із фотографією керівника та його коханої - обое аж світилися усмішками. Відчув, як усередині все стискається від болю, і силкувався його притлумити. Бракувало тільки розклеїтися зараз.

- Сандро, я знаю, ти пережив тяжке... випробування. Знаю, як тобі було важко, і...

- Давай без співчуття, будь ласка. Просто скажи, що ти згоден.

- Сандро... Я завжди був на твоєму боці, завжди підтримував тебе і повір...

- Так чи ні?

Керівник поволі обвів кабінет поглядом.

- Я заплющував очі на твої постійні прогули останніми місяцями... Прикривав тебе, коли у червні ти затримав на день усні іспити і довелося змінювати весь розклад... Прикривав, коли ти імпульсивно й геть недоречно відреагував на незначну ремарку колеги... Прикривав, коли ти розридався посеред лекції в аудиторії, набитій трьомастами студентами...

- Півроку за свій рахунок - і все.

У відповідь - зітхання.

- Сандро, те, що ти пережив, безперечно, жакливо. Це нормально - період... розгубленості, жалоби. Але рано чи пізно потрібно звестися на ноги...

- От власне...

- Щоб жити далі, ти маеш припинити порпатися в минулому. Тільки спрямувавши погляд у майбутнє, ти одного дня зможеш знову стати щасливим.

- Я вже не знаю, що таке щастя. Але з горя могу написати енциклопедію.

- Ти не вигребешся, якщо будеш цілими днями це пережовувати... У людей, що тебе не знають, може скластися враження, наче ти насолоджуєшся стражданням.

- У тому-то й річ, що вони мене не знають.

- Бодай... Виходь із дому, зустрічайся з людьми, дій, реалізуй якісь задуми...

- От власне я маю задум, і мені треба півроку.

Замислившись, ректор покрутив головою і набурмосився.

- Я тут не один. Я маю звітувати перед правлінням...

Сандро промовчав з незмінно незворушним виразом обличчя.

Керівник довго дивився на нього, аж раптом зробився стурбованим.

- Тільки не кажи, що ти хочеш поїхати... туди...

Сандро не відповів.

- Ти здурів, геть здурів!

- Треба це зробити, це єдиний вихід.

- Візьми себе, у біса, в руки! Бодай... Перечитай Платона, Сенеку, Арендт... Я не збираюся тобі перераховувати всіх філософів, ти їх знаєш краще за мене, але перечитай...

- Дай спокій!

- Що це тобі дасть, якщо ти туди поїдеш? Це ж нестерпно - пережити то все знову, це ж...

- Моя душа не знатиме спокою, поки я не зроблю те, що повинен.

- Єдине, чого ти доб'єшся, - тебе спіткає доля твоєї дружини!

Слова вистрілили, отруївши повітря ніяковістю. Сандро втупився у співрозмовника вологими очима, навмисне змушуючи того почуватися незручно, аж поки керівник не забурмотів крізь зуби ледь чутні вибачення.

- Дай мені відпустку за свій рахунок і більше ніколи не почувеш про це.

Ректор глибоко вдихнув і довго мовчав. Молодий викладач затамував подих.

- Я не можу, Сандро. Я не можу, мені шкода.

Сандро збагнув, що на тому край: того, чого він так потребував, ніколи не домогтися. Він опинився сам на сам проти гори егоїзму, проти людей, неспроможних осягнути біль, що заповоняв, мучив, відпускав на мить, щоб лише накинутися несамовитіше, як жорстока кішка, що грається зі здобиччю.

Ці люди заледве здобувалися на кілька солодких слів, що були йому геть ні до чого.

– Я однаково поїду.

Розвернувся до виходу.

– Не роби цього! Ти ж знаєш, що це означає. Безліч викладачів відчайдушно чекають призначення...

– То й нехай, – мовив Сандро, наближаючись до дверей.

– Ти здурів.

– Ти вже це казав.

– Ти не розумієш, що на тебе чекає.

– Я знаю, що на мене чекає тут.

– Сандро, розплющ очі! Ти не протримаєшся і півгодини; ти ж не виїжджав далі за встелені килимами коридори бібліотек та аудиторії з кондиціонерами...

– Подорожі формують молоду особистість, – озвався чоловік, відчиняючи двері.

– Якщо віриш прислів'ям, поміркуй над іншим, бразильським...

Сандро спинився, не обертаючись. Ректор зробив паузу, немов силкувався довше його втримати. І нарешті промовив, зважуючи кожне слово:

– «Из Selva amazo?nica[1 – Амазонський дощовий ліс (ісп.). (Тут і далі прим. пер.)] вороття немає».

2

У лісі панувала тиша. Духи мовчали, прислухаючись до останніх подихів старого шамана. У глибині зеленого «собору» світло тьмяніло. Подекуди, у неозорих верхівках дерев, крізь листя пробивалися промені полуденного сонця, силкуючись прокласти шлях у королівство тіней.

Еліанта сиділа навколішки поряд зі своїм учителем. Він розтягнувся на килимі лишайнику та моху, ніжнішого за шкіру новонародженого, і тримав її за руку. Вона застигла, споглядаючи його, як ніколи, милувалась старцем, що смиренно готувався до останньої подорожі.

Вона вдихала вологе повітря, просякнуте солодкими пахощами лісу і безмежним спокоєм особливої миті. Вона не сумувала: смерть – лише перехід. Знала це і навчилася всією душею приймати те, що дарувало їй

небо, – випробування рівно як задоволення. Але їй хотілося провести зі старцем більше часу і далі здобувати від нього цінні знання...

Світло довкруг дедалі м'якшало і тьмянішало.

Вона ще не була готова стати наступницею свого вчителя й замислювалася, чому духи забирають його в неї. Яке дають їй послання?

Вона задивилася на поснулі рослини лісу.

Усе почалося в дитинстві. Коли вона була маленькою дівчинкою, бачила пророчі сни й зажила слави на все селище. Її почали вважати інакшою. Це водночас і цікаво, і ніяково. Коли вона досягла підліткового віку, шаман запропонував супроводити її в спробі побачити видіння. Чітко дотримуючись складного ритуалу зі співами й танцями, повторюваними дивними рухами, вона розірвала зв'язок зі свідомістю, поринувши в глибини своєї душі, де тіло вже не має значення, де відокремлюєшся від себе і з'єднуєшся з іншим, вищим виміром, у якому час втрачає значення, і прямуєш у безкінечність... Вона відчула, що летить серед рослин, від кожної з яких линула особлива, мелодійна музика. Цією музикою рослини спілкувалися з нею. Вона ставила їм питання і природно отримувала відповіді, не дивуючись. Пробудившись, Еліанта розтлумачила своє видіння як знак: вона теж стане шаманкою.

Старець узявся за її ініціацію, адже міг бути спокійним, що матиме наступницю, яка перейме естафету, коли прийде час. Еліанта почувалася прилаштованою, була певна, що знайшла свій шлях, і щаслива, що виконує корисну роль, сприяє рівновазі у своїй спільноті. Рівновага... На думку вчителя, це найголовніше. Зберігати рівновагу, відновлювати її, коли потрібно.

Шепіт старця вивів молоду жінку із задуми.

– Пам'ятай, ніколи не дозволяй собі пишатися своїми зціленнями, інакше біль, що ти витягла зі страдника, зостанеться в тобі.

Еліанта кивнула, щоб утішити вчителя, але її хвилювало зовсім інше. Щоб пишатися такими діями, треба бути в змозі їх чинити. Її ініціація не завершилася... Чи зможе вона самотужки вдосконалювати складне мистецтво? Шаман – не тільки цілитель. Шаман повинен вирішувати численні проблеми громади, а за нинішніх часів це і брак дичини, і конфлікти... Звісно, вона може продовжувати поступово вчитися на практиці, але як не оскандалитися під час спроб і помилок? Шамана оцінюють за результатами його діянь, а не за званням. До того ж клан її не обирав. Її покликання походить з особистої інтуїції, із власного одкровення...

– Пам'ятай свою клятву: ніколи не говорити поганого про людину, ніколи не критикувати, ніколи не поширювати негативних слів.

Еліанта труснула головою.

Однак її думки повсякчас верталися до одного питання: яке послання надсилали їй духи, позбавляючи вчителя? Невже це випробування, щоб перевірити її силу волі, її спроможність не відступатися і вчитися

самотужки? Чи, навпаки, знак, що їй слід зупинитися, що ця місія не судилася їй долею? Можливо, вона обманювалася ілюзіями? Можливо, те, що називала інтуїцією, лише відображало її особисті бажання... Вона приймала будь-яку свою долю, але от власне – яка ж її доля?

Здался почувся хрускіт, затим шелест листя та крики мавп. Гілка відламалася від дерева.

Старець пильно подивився на Еліанту сповненим співчуття і доброзичливості поглядом. Вона збагнула, що він угадав її сумніви. Хіба ж можна сумніватися в собі, коли він, учитель, вірить у неї? Він не міг помилитися...

Вона розслабилася, глибоко вдихнула й усміхнулася йому. Із плином часу доброта старця закарбувалася на його обличчі, і дивовижні зморшки відображали красу його душі. Очі випромінювали сяйво – сяйво безмежної любові, що на неї здатні лише ті, що вже не знають страху.

Не мовивши ані слова, Еліанта поглядом висловила глибоку вдячність за все, що він їй дав. Затим почала молитися, тримаючи його руку і зосередившись на своїй присутності поряд із ним.

Сутінки цілковито огортали землю загадковою темрявою, виокремлюючи перші плоди рятівної свіжості. Ліани, що обвивали величні дерева, тепер скидалися на гігантські органні труби. Рослини створювали чарівливу атмосферу, наповнюючи повітря пахощами. Старечі очі пожвавилися й повеселіли, на губах заграла посмішка.

Сокіл злетів, гучно зашурхотівши крилами, покрутився трохи в них над головами і знявся у вишину, вирвавшись зі склепіння лісу, та й щез ген у небесній далі.

3

– Зараза!

Роберто Кракус гахнув ручищем по лівому зап'ястку Сандро – проте запізно. Шкіра вже набухла, зводячи п'єдестал величезному розчавленому москіту.

Сандро, забившись у куточок човна, відвів погляд і прикипів очима до брунатних каламутних вод річки. За майже чотири години плавання гуркіт моторчика, що скидався на рев газонокосарки, зробився оглушливим. Сонце безжально шпарило. Тільки те, що лице постійно обвивало вітром, трохи допомагало не думати про нестерпну спеку.

Четверо чоловіків вирушили на двох човнах. Кракус, очевидно із поваги до клієнта, сів разом зі Сандро. Один із його помічників, Альфонсо, кермував, пожевуючи листок коки. Ще двоє слідували за ними в другому човні, набитому припасами, каністрами із пальним, мотузками, резервуарами з водою і торбами з провізією, запханими у великі герметичні бідони.

Торба, вщент заповнена медикаментами, насамперед антибіотиками, свідчила про небезпеки джунглів. Усі чоловіки вбрались у військову форму різної приналежності. На початку подорожі їхні мужні манери сповнювали Сандро відчуттям безпеки перед лицем ворожого природного середовища. Тепер же починали дратувати.

Марко, керманич другого човна, мініатюрний смаглявий чоловік, наддав ходи, відхилившись ліворуч. На його обличчі заграла переможна усмішка. Не бажаючи пасти задніх, Альфонсо розігнав мотор на максимум, і той пронизливо заревів. Стало ще нестерпніше.

– Ага, ну ж бо, – сказав Кракус, – спалюйте пальне, щоб назад довелося гребти проти течії!

Чоловіки не зважали й, хихочучи, продовжували.

– Годі порахував, що пального достатньо, – заперечив Альфонсо.

Той Годі був найдивнішим типом бравові четвірки. Кракус чинно його представив, нагородивши титулом «лікаря», від чого решта двоє подавилися сміхом. Він був геть лисим, мав поганий зір, носив квадратні окуляри з біфокальними лінзами і дивився на співрозмовника туманним поглядом так, наче його не бачить. Навіть у товаристві був як на самоті. Тілом, може, і мандрував разом із рештою, але думки і турботи його були десь далеко. Подеколи Годі озвучував кілька слів зі своїх особистих міркувань – то були безладні уривки фраз, немов його мозок позбавлявся решток зайвих ідей.

– Годі – справжнє ім'я? – обережно поцікавився спантеличений Сандро.

Керівник експедиції всміхнувся.

– Ми його так звемо, бо він себе має за Бога[2 – Годі від англ. God – Бог.].

Човни мчали в доброму темпі, подеколи загальмовуючи через те, що доводилося обминати рештки мертвих дерев. Недовірливі каймани при наближенні човнів зникали в каламутних водах.

– Обідня перерва! – гукнув Кракус, очевидно намагаючись повернути авторитет серед своїх.

Рев моторів заглушився й перейшов в уривчасте рохкання, а керманичі маневрували, щоб пришвартувати обидва човни коло берега, полоненого хаотичною рослинністю. Вітерець уже не обвівав обличчя, і волога й задушлива спека навалилася на Сандро. Налетіла хмара москітів, немов ім призначили тут зустріч. Сандро підняв комір бавовняної куртки. Прокинувшись, замалим не викупався у гідкому лосьйоні, перш ніж натягнути ретельно підібраний довгий одяг, що максимально ізолює тіло від зовнішніх атак. Кожний оголений сантиметр тіла віддавався на поталу комахам, павукам і різноманітним паразитам.

Кракус відкрутив кришку одного бідона і роздав канапки. Марко став у задній частині човна, розстібнув ширіньку й почав джурити, цілячись

у голову каймана, що в дрімоті плив під водою. Альфонсо зареготав. Із несподіваною енергією та швидкістю тварина блискавично вистромила половину тіла з води й клацнула зубами просто перед прутнем бразильця – той ледве встиг відсахнутися й гепнувся у човен, що шалено захитався. Чоловіки вибухнули реготом. Сандро дивився в інший бік, жуючи без апетиту канапку – гіршу, ніж у крамниці на Тринадцятій авеню... Нью-Йорк... Нині місто здавалося таким далеким...

– Ааааааа...

Сандро обернувся.

– Аааапчи!!!

Альфонсо витерся рукавом, пишаючись тим, що його почули в радіусі трьох льє.

– Застуда в тропіках! – вигукнув Марко. – Це вже повна дупа!

– Ти не можеш йому допомогти? – звернувся Кракус до Годі, що лишився сам у другому човні.

Медик спочатку лишався незворушним, а тоді відповів монотонним голосом, не відводячи очей:

– Нелікований нежить триває тиждень, лікований – сім днів.

Сандро скинув капелюха, протер піт на лобі й заходився обмахувати лице. Скидалося на те, що страждає він один... Решта розслаблено обмінювалася жартиками – не менш гарячими за повітря. Треба триматися. Думати про щось інше... Але як змусити себе нічого не відчувати?

Попереду на березі вистрибувала чорненька мавпочка – схоже, заінтригована незвичними гостями.

– Усе гаразд? – поцікавився Кракус.

Сандро змусив себе кивнути, не відводячи очей від тваринки.

– У вас зачарований вигляд, – наполягав провідник.

Сандро відчув, що його сповнюють емоції. У вас зачарований вигляд. То були перші слова жінки, якій судилося стати його дружиною... Париж, три роки тому... Музей Родена. Ранок, шойно після відкриття, у галереях нікого... Світлі зали, маєток заливає яскраве світло, пробиваючись крізь високі вікна із маленькими шибками... Анікогісінько... Лише Роден, Роден і його скульптури... Білі, оголені тіла, скрізь. Мармурові тіла, жіночі тіла, переплетені тіла. Плечі реалістичніші за природні, експресивні руки, спокусливі груди, злегка напружені м'язи в білому камені... Дивовижно реалістичні складки на шкірі... Краса неймовірна, незрівнянна. Самі шедеври – хай куди поглянь, хай у яку залу зайти. Безмежний талант, нестримно викарбуваний у камені... І ось, за колоною... Хвиля емоцій... Забиває подих... Довершена краса... Та скульптура, отам, попереду... Те жіноче тіло,

безсоромне і загадкове, реалістичне, але бездоганне... Біла, прозора шкіра, божественно округлі стегна, пружні й м'які...

– У вас зачарований вигляд.

Жіночий насмішуватий голос.

Сандро обернувся й побачив молоду жінку із плоті й крові, живу, вбрану. Вона дивилася йому просто в очі. У її очах він побачив душу гарнішу за найвитонченіші плечі, за найвишуканіші руки, за найм'якіші стегна...

– Не варто до неї наближатися, інакше надзюрить на вас із дерева, – мовив Кракус серйозним голосом. – Це квата, павукоподібна мавпа. До речі, можна на «ти»?

Сандро не відповів. Заплющив очі й повернувся у свій внутрішній світ – приемний і ледь уловимий, де почуття ллються, наче звуки арфи чи барви на картині. Він знову поринув у дивовижне минуле, якого вже ніколи не судилося пізнати, і дозволив манливій меланхолії огорнути себе...

– Вирушаймо! – раптом загорлав усім Кракус.

Човни нещадно колихалися на воді, поки чоловіки утрамбовували припаси і займали свої місця у двох човнах. Сандро жбурнув канапку за борт. За три секунди де й узялися риби, утворивши каламутну коловерть, і накинулися на смаколик, звучно хапаючи пащеками повітря, воду і хліб. За хвилю все зникло. Каламутна вода зробилася спокійною; лише брижі ще розходилися колами.

Мотори заревіли, і човни знову рушили річкою. В обличчя повіяло сильним вітром, і Сандро глибоко вдихнув.

Надвечір вони пришвартували два човни біля берега. Ступили на землю, але не віддалялися більше ніж на кілька метрів до того, як Марко ретельно перевірів місцевість. Підкріпилися дечим на борту човнів і, коли ніч принесла неочікувану свіжість, полягали спати в спальниках.

Нарешті зробилося спокійно, тихо, сонно. Сандро глибоко вдихнув і розслабився. Стійкі запахи у повітрі нагадували про близькість лісу.

Сандро довго не міг заснути: у спину тиснуло дно човна, легка хитавиця приємно заколисувала. Із розплющеними очима він милувався мільярдами зірок амазонського неба.

Відтоді як вони вирушили в путь на зорі, зустріли на річці лиш одне судно. Десь годині о дев'ятій, а після не було нікого. Цілоденна подорож річкою, і навкруги ані душі. Поступово просуваючись уперед річкою, Сандро занурювався дедалі глибше в серце лісу. Далеко від батьківщини, далеко від селищ, далеко від цивілізації... Складалося враження, наче він загубився і потрапив у нікуди – у не позначений на мапах забутий куточок світу; порослу густою рослинністю чорну діру, що поглинала телепнів, які насмілилися її потурбувати.

Сандро подумав про Тіффані. Звідки вона взяла сміливість проникнути в таке місце? Як міг журнал, на який вона працювала, дозволити своїй журналістці такий ризик?

* * *

Подорож тривала три дні. Три довгих дні, протягом яких щогодини, щохвилини Сандро здавалося, неначе він заглиблюється все далі в джунглі – ширші за океан.

Четвертого дня вранці Кракус повідомив клієнтові, що невдовзі вони залишать човни і рушать далі пішки, у глиб лісу. Сандро силкувався не зважати на страх, що починав наростати в ньому.

За добрих чверть години, сповільнившись, щоб екіпаж міг уважно обдивитися берег у пошуку ідеального місця, човни спинилися на вузькій міліні, порослій бамбуками. Чоловіки ступили на землю і повитягали човни з води, попередньо доставши звідти всі припаси. Човни заховали під листям і надійно прив'язали до товстого кореня. Альфонсо порозкладав каністри в наплічники.

– Човни ніхто не вкраде, – пояснив Кракус, – а от пальне – рідкісний товар.

Марко помахав тесаком із блискучим лезом завдовжки як його нога і пішов у наступ на бурхливу рослинність, прокладаючи шлях. Кракус нашкрябав позначку на мапі.

Навантажена під зав'язку експедиція поволі рушила вслід за Марко. Гаряче й вологе повітря перенасичувалося запахом свіжозрізаних бамбуків.

Сандро понад усе боявся втратити головою у павутину, бо десь читав про гігантські павутини, натягнені вгорі серед рослин. Отож, навмисне йшов слідом за вищим Кракусом.

– Я вам не раджу там лишатися.

– Чому?

– У вервечці пішоходів змії завжди нападають на третього...

Сандро глितнув. Пропустив Альфонсо, що ніс на плечі рушницю, і розташувався четвертим. Годі замикав колону.

Просувалися повільно, дуже повільно, крізь бамбукову в'язницю із зеленими ґратами. Сандро пильно дивився під ноги, вистежуючи засідки рептилій. Добре, що придбав масивні берці з товстої шкіри. Найвищі з усіх наявних моделей. Якби не спека, охоче взув би болотні чоботи. Або скафандр.

Попереду Альфонсо регулярно сягав рукою в торбу й витягав звідти листя коки, що їх невтомно жував майже весь день.

Аж ось з'явилися дерева – величезні нерухомі й серйозні охоронці лісу. Попід їхнім густим листям неба було не видно, і довкруг панувала похмура атмосфера. Під їхнім тривожним склепінням бамбук поступився місцем шаленій, нестримній рослинності. Переплетіння рослин різноманітних видів – невідомих видів із листям, ширшим, ніж у бананових дерев, або тонким і довгим, неначе в гігантських ірисів. Деякі рослини були в'юнкими, деякі звисали додолу. Деякі, здавалося, неабияк викрутилися, щоб протиснутися в найменші прогалини.

У Сандро складалося враження, неначе він потрапив у полон у королівство скажених рослин – королівство, де етикет вимагає зеленого кольору всіх можливих відтінків: від напівпрозорого блідо-зеленого до темного, як смерть, зеленого, а поміж ними – найбільш нісенітних зелених забарвлень.

Його погляд не сягав далі десяти метрів, зусібіч видимість блокували рослини, що обвивалися довкруг, неначе гігантський восьминіг із тисячею щупальців.

Сандро витер лоба рукавом і спробував дихати глибше. Не можна дозволити собі нападу клаустрофобії. Треба зберігати спокій.

На них тиснула дивна обтяжлива тиша, що запала довкруг, щоправда її регулярно розривав безжальний скрегіт тесака. Натовп рослин затамував подих, поки гільйотина опускалася на шиї засуджених до смерті.

– Підніміть комір і накрийте голову, – звелів Кракус.

– Чому? – поспитався Сандро.

– Ви ж не хочете, щоб вам у ший заповзла колонія термітів, поки ви йдете попід гіллям?

Сандро здригнувся. І послухався.

Скрізь навколо нього ліс приховував створінь, що їх тримав у своїх володіннях. Навіть якщо уважно розглядати листя, гілля, ліани і траву, неможливо побачити жодного із мільярдів тварин і комах, що живуть у мороці. Утім, вони там. Невидимі, але присутні. Сандро відчував їхню присутність.

Виявилося, просуватися в джунглях виснажливо. У задущливій спеці вимушено повільна хода обважнювала наплічник так, що здавалося, загрузаєш радше, ніж просуваєшся вперед. Унаслідок неспроможності бачити загрози від тварин виникали постійна напруженість, хвилювання, що не дозволяло розслабитися, втратити пильність.

Перерва на обід була короткою – з'їли запаси поспіхом; рушили далі, тимчасом як торби ніби поважчали.

Сандро здавалося, наче вони проникають у місцину, що відстоює право зостатись неторканою і закривається за ними, щоб поневолити тих, хто порушив її закони. У його голові повсякчас виринали бразильське прислів'я – напучення від ректора, яке тепер заповняло думки і підживлювало тривогу: «Із Selva amazônica вороття немає».

Нарешті Кракус оголосив про привал, щоб розкинути табір. Зітхнувши з полегшенням, Сандро водночас здивувався. Сонце досі стояло високо. Заледве третя година. Розраховуючи на поденну оплату, Кракус непогано дбав про свої інтереси. Із таким темпом провідник забезпечений роботою на кілька місяців...

Керівник експедиції вибрав щось на зразок пласкої скелі під високими деревами. Гарне місце для табору. Поскидали торби. Сандро лишився на місці з Годі, поки решта розійшлася в трьох різних напрямках.

Сандро почав розпаковувати спорядження, але Годі жестом звелів не квапитися. Чекали довго – парочка ще та, обое мов язика проковтнули.

Темрява під деревами контрастувала з палючим сонцем, яке їм доводилося витримувати в попередні дні на річці. Проте від браку світла спека не зменшувалася. Раз по раз долинав хрускіт гілок із трьох боків, куди попрямували чоловіки. Минуло добрих чверть години.

– Мурашник! – почувся зненацька крик Марко, напівприглушений рослинністю, що їх відділяла.

Дочекавшись, поки всі зберуться, чоловіки знову закинули торби на змучені плечі й продовжили повільне просування в пошуках підходящого місця для ночівлі. Сандро завбачливо підняв комір. Кракус, тримаючи в руках компас, давав вказівки.

За півгодини очільник експедиції показав місце, що видавалося йому прийнятним відповідно до критеріїв, відомих, схоже, тільки йому. Чоловіки залишили речі, і троє віддалилися в різних напрямках. Знову довелося чекати, довго чекати.

– Мертве дерево! – загорлав Альфонсо.

Сандро здригнувся, уявивши, що те дерево могло завалитися на них уночі.

Гурт об'єднався і рушив далі.

Молодий викладач університету зовсім інакше уявляв собі ліс. У його мріях дерева, звісно, були гігантськими, але попід ними був ширший простір. Він гадав, що йтиметься вільніше, як у лісах на Заході (утім, усі забувають, що ті ліси доглядають, розчищують від чагарів, прибирають від перешкод, які заважають пройти). Сандро і гадки не мав, що доведеться битися з рослинами, щоб прокласти шлях. Він очікував побачити чарівливе світло; натомість панувала пітьма, наче у темниці, нестерпно загострюючи відчуття неволі.

Нарешті Кракус знайшов нове місце. Чоловіки вирушили досліджувати околиці. Знову чекати. Усівшись на торбу, Сандро втупився поглядом у рослину, та в нього з'явилося дивне відчуття, наче невидимий ворог стежить за ним. Рясне листя правило за завісу, здатну ховати іншу реальність, що контрастувала із позірним спокоем. Сандро заплющив очі, намагаючись розслабитися. Слід мислити раціонально. Не варто писати в голові сценарії.

– Осине гніздо!

І знову команді довелося гуртуватися і вирушати в путь. Сандро змусив себе закинути на плечі ненависну торбу, мов каторжник, що тягне на собі каміння.

Четверта спроба виявилася вдалою, і чоловіки заходилися викорчувувати дрібні паростки, розчищуючи місце для табору.

– Це, щоб запобігти нападам комах або змії, – пояснив Кракус клієнтові.

Тоді вони натягнули гамаки між деревами і в метрі над кожним горизонтально закріпили мотузки, на які почепили брезенти, що звисали по обидва боки гамаків. До чотирьох країв тканини прикріпили довгі мотузочки, які зафіксували на землі за допомогою металевих кілочків.

– У такий спосіб обмежуємо кількість тварюк, які будуть на нас падати, та й принагідно захищаємося від дощу.

Годі обійшов споруди, тримаючи в руці якісну піну для гоління. Напшикав піну на кожну із мотузок, якими гамаки трималися на деревах, – прикрасив вузли білим кремом.

– Годі винайшов цей спосіб, – гордо пояснив Кракус Сандро, – щоб під час сну на нас не нападали мурахи. Тварюки зжеруть вас, перш ніж устигнете спустити ноги на землю.

Марко й Альфонсо поприносили хмизу і поскладали на купу для вогнища.

За кілька хвилин без попереджень настала ніч, а температура різко знизилася. На зміну сутінкам прийшла холодна й глибока темрява. Гігантські рослини стали невидимими, але здавалися присутніми, живими. Сандро відчував, наче вони ростуть, продовжуючи в темряві невтомну боротьбу за територію. Бентежний ліс робився страхітливим.

Розпалили ватру. Полинули пахощі вологої деревини, що палала вночі. З'явився дим і почулося потріскування багаття. Утома навалилася на Сандро. Він змусив себе з'їсти військовий пайок – в'язку, концентровану масу невизначеного смаку, настільки густу, що застрягала в горлянці за кожною спробою проковтнути. Потрібно було пити воду великими ковтками, щоб проштовхнути ідло всередину й не задихнутися.

– Завтра спробуємо приготувати справжню їжу. Сьогодні вже запізно, – мовив Кракус, виправдовуючись.

Марко й Альфонсо заходилися розповідати непристойні анекдоти, а за ними підхопив і шеф. Годі сидів на віддалі в кількох кроках від них. Сандро занурився у внутрішній світ. Думав про Нью-Йорк. Нічні повернення на Мангеттен поромом зі Стейтен-Айленду, де цілий день валявся на пляжі. Блискуче й заспокійливе сяйво вогнів. Чітко розмежовані вулиці й проспекти. Вечері у Wallse або штрудель із лососем, кращий, ніж деінде в Австрії. Келих вина North Fork, що потягуєш у Back Forty, зіпершись на барну стійку зі старого дерева... Недільні бранчі у Moody's: апельсиніві

фреші, аромат мафінів щойно з печі, пенкейків із кленовим сиропом і паруючого чаю «Дарджилінг»; піаніст машинально перебирає пальцями по клавішах, награвши мелодію Ерrolла Гарнера і думаючи про своє. Нью-Йорк видавався таким далеким... І філософські бесіди з колегами – що збагачують інтелектуально та захоплюють духовно...

Плин думок неминуче вів до Тіффані. Пристрасні розмови з нею, миті єднання, любові, ніжності. Тіффані...

Меланхолія переросла в смуток, й очі Сандро почали наповнюватися слізьми. Він силкувався їх стримати, тимчасом як усередині наростало інше почуття – сильніше й настирливіше. Віднедавна воно стало добре знайомим, адже заповняло Сандро регулярно протягом року і заволоділо його життям, – злість, ненависть, жага помсти. Невідступна, нав'язлива жага, що стискала ество й вимагала діяти, сповнюючи завзяттям.

«Ця мандрівка – хресна хода», – казав собі Сандро, та він дійде до кінця, нехай навіть приречений валятися мертвим із роззявленим ротом у калюжі з багном, де роятся змії. Він ніколи не здасться. Ніколи.

– Хочеш табаско? – запропонував Кракус. – Сандро? Гей, Сандро?

Сандро відмовився, хитнувши головою.

Очільник експедиції підвівся і сів навпроти Сандро. Ні-ні, невдала мить. Зжальтеся. Тільки не зараз – кумедні історії й барні філософствування. Тільки не це. Дайте спокій.

– Ну, розкажіть, – мовив Кракус, широко посміхаючись. – Чому ви захотіли відвідати це плем'я? Я ж досі нічого не знаю про ваш план.

Сандро не відповів. Продовжував старанно пережовувати бридке ідло. Марко й Альфонсо шкірилися.

Кракус пішов у наступ.

– Спробую вгадати... Ви журналіст і готуєте репортаж про найщасливіший народ на Землі...

Сандро мовчав.

– Ви науковець і досліджуєте питання, чому ті люди ніколи не хворіють на рак?

Сандро затято мовчав. Це ж треба, який бовдур, цей чувак...

– Чи, може, ви дошукуєтесь, чому вони не підхоплюють малярію, тоді як у лісі повно збудників?

– Ні.

– Працюєте у фармацевтичній фірмі й збираєте інфу про рослини?

– Ні.

- Про отрути?

Сандро зітхнув. У багатті вибухнула жаринка, спричинивши іскряний дощ.

- Ні.

- Тоді чому? Нащо вам із ними зустрічатися?

Геть неочікувано - можливо, від роздратування, а можливо, через несвідоме бажання зробити провокацію - Сандро мовив крижаним тоном:

- Щоб знищити всіх.

Кракус заляк і нарешті замовк. Марко теж язика проковтнув, тимчасом як Альфонсо привідкрив рота, і на землю випав листок коки. Усі обернулися до Сандро. Годі кинув оком у його бік і наморщив чоло. Полум'я вимальовувало криві відблиски на їхніх обличчях. Запала ніякова тиша. За мить тиша зробилася обтяжливою. Кракус перезирнувся зі своїми помічниками. Виглядав вельми стурбованим.

Зненацька Сандро збагнув грандіозність свого зізнання. Грандіозність для інших... Навіщо він бовкнув ні сіло ні впало, зараз? Геть не тямить, що коїть, краще б мовчав. Але слова самі вирвалися; роздратований стан підштовхнув зробити дурницю.

Раптом зробилося соромно - за свої слова, за себе. Звісно, ці чоловіки були неотесаними, грубими, вульгарними, та хіба ж не такими мають бути рятувальники? Не можна казати таке людям, чия робота - допомагати іншим... Тепер вони все скасують і повернуть. Узяв та й зіпсував усе однією фразою, звів усе нанівець...

Кракус занепокоєно глянув на Сандро, а тоді неквапом заговорив, ретельно добираючи кожне слово.

- Ви... еее... родич... молодій жінці... яка торік загинула в джунглях?

Сандро безмовно кивнув. Усі спрямували на нього допитливі погляди. Відчувалося, що атмосфера, ще кілька хвилин тому безтурботна, зробилася напруженою. Почувся хрускіт десь у даліні, серед п'явки.

- Вам слід знати... - вів далі Кракус, якому, вочевидь, було дуже ніяково. - Це нас відправили... на місце... на пошуки тіла...

Чоловіки не зводили з нього очей, стежачи за реакцією.

- Я знаю, - озвався Сандро. - Тому вас і обрав.

Знову тиша. Напружена. Кракус втупився в Сандро з дивним виразом - на його обличчі відображалася суміш нерозуміння і спантеличення. Він надовго заляк, а тоді ще раз зустрівся поглядами зі своїми товаришами, неначе намагався вгадати їхні думки. Нарешті підвівся і вдавав, ніби порається коло багаття. Насправді лише переміщував без жодної логіки вуглики

й охоплені полум'ям дрова – вочевидь, за цими рухами відбувалися напружені міркування.

Сандро чекав повідомлення про скасування експедиції, мов підозрюваний, що чекає підтвердження заздалегідь відомого вироку. Кракус неквапливо совав вуглинка.

– Отже, ви хочете помститися, – мовив він, не зводячи очей із багаття. – Я розумію. Дуже добре розумію...

Сандро затамував подих.

– Знаєте, – продовжив Кракус, – ми не завжди працювали провідниками і займалися пошуками людей у джунглях. Для нас це радше... дострокова пенсія.

Марко й Альфонсо уважно слухали шефа.

– У минулому ми всі воювали... Воювали, але не як солдати регулярної армії – ні. Ми для цього надто незалежні, – мовив він, силувано всміхнувшись. – Ні, ми були скоріше найманцями...

Після кожної фрази Кракус зиркав на Сандро, ніби перевіряючи реакцію.

– Замолоду ми воювали в збройних підрозділах у Нікарагуа, у Сальвадорі. Брали участь у конфліктах Латинської Америки. Воювати – наша професія... Крові ми не боїмося. Нині ми зав'язали з цим, але не остаточно перегорнули сторінку...

Він умовк на кілька хвилин, пильно вдивляючись у співрозмовника. Сандро чекав.

– Якщо мої друзі згодні, – продовжив Кракус, завагавшись і кинувши у їхній бік запитальний погляд, – ми могли б повернутися до служби, щоб... допомогти вам... а не просто супроводити до місця. Звісно... якщо ви маєте... чим... нам заплатити.

Сандро не відповідав. Спантичено оглянув маленький гурт. Усі спрямували погляди на нього. Тепер, коли вони облишили жарти, Сандро побачив серйозні, суворі обличчя й міцні статури під військовою формою. Ці люди цілком уявлялися в засідці, на полі бою, із важкою зброєю в руках, готові стріляти в противника, не змигнувши оком.

Кракус мусив зробити паузу, щоб заручитися підтримкою. Його голос тепер був упевненішим і розслабленішим.

– Маєте конкретну ідею, що їм заподіяти?

Сандро збентежено мовчав. Не міг збагнути несподіваного повороту подій. Він і в гадці не мав, що чоловіки, на яких він розраховував виключно як на провідників, могли допомогти в замисленій помсті. Звісно, це багато що спрощувало... Та чи справді він цього хотів? Ішлося про справу особисту. Зруйновано його життя... У глибині душі він відчував, що мусить діяти сам,

узяти справи у свої руки, зробити те, що повинен. Він особисто мав заплатити ціну за те, що прагнув заподіяти тим дикунам, він прагнув...

Сандро знову відчув, як усередині наростає хвиля жадливої ненависті, що діймала його протягом року. Тамовану лютість, що зводила його з розуму.

– Їх не дуже багато, – мовив Кракус. – Ми добре озброєні. Є кілька варіантів, як підійти до справи... Що скажете, хлопці?

Товариші багатозначно презирнулися, але нічого не відповіли.

– Гей? – не вгавав Кракус. – Як вам ідея?

Нарешті Марко заговорив і невпевнено виклав своє бачення розправи. Далі висловився й Альфонсо, потім слово взяв Кракус, чиї пропозиції навіяли іншим нові ідеї. Розмова, що спершу не клеїлася, набирала обертів. Товариство стрімко розганялося, вигадуючи все нові жорстокості; кожен спирався на пропозиції інших, розробляючи дедалі мерзенніші плани. Колишніх найманців уже було не спинити. Вони заводили одне одного, змагаючись, у кого жорстокіші ідеї. Кракус тішився. А от Годі самотньо сидів і мовчав. Із відсутнім виглядом чистив свій берц, не зважаючи на своїх побратимів, немов ті сперечалися про передбачувані результати футбольного матчу.

Було в цій сцені щось епічне, сюрреалістичне.

Слухаючи, як обговорюється зловісна схема, Сандро збагнув, що сам нічого детально не продумав. Не мав плану. Його проект помсти був як розмита фотографія. Він обмежився абстрактним баченням болю, що збирався заподіяти заради помсти, болю, що мав стати відповіддю на його власний біль. Абстрактний план, заснований на емоціях.

Пропоновані розправи, нехай і були одна страшніша за іншу, видавалися йому неспроможними завдати страждань, на які він сподівався. То мали бути страждання, подібні до пережитих ним. А не лише фізичний біль. Не лише збавення смерть.

Кракус, вочевидь задоволений креативністю підсобників, обернувся до клієнта.

– То що думаєте про все це?

Нараз усі позамовкали і втупилися в Сандро. Тиша видалася йому не менш оглушливою за попередні бурхливі дискусії. В усьому лісі запала похмура атмосфера. Із п'їтьми на Сандро знову зиркало кілька пар очей. Сандро довго мовчав. Дим багаття розносив довкруг гострі пахощі деревного вугілля. Язики полум'я немов корчилися від болю, викривляючи тіні навколо. Спітніле обличчя Сандро палало. У повітрі досі сновигали моторошні слова колишніх вояків, крутилися в голові Сандро, спалахуючи у закапелках його душі.

Його не квапили... Треба було щось сказати, порушити мовчанку.

- Ваші ідеї, - озвався він голосом, що йому самому видався далеким, неначе лунав іззовні. - Ваші ідеї були б для них занадто... легким... занадто швидким кінцем.

Марко й Альфонсо виричали очі й спробували зустрітися поглядами з шефом.

- Я ж хочу, - вів далі Сандро, - зробити так, щоб вони були нещасними кожну годину, кожну хвилину, кожну секунду життя, до скону.

4

- Продовжуйте співати! Ми наближаємось.

Кракус дбайливо склав мапу в кишеню, а учасники експедиції тим часом затагнули звичні пісеньки.

Juegas a la dama
Dices que no eres una cualquiera
Pero todos pagan por tu precio
Que supera el millo?
[3 - Тут і далі уривки з пісні Descarada колумбійської співачки Вероніки Орозко.]

- Дістало! Співаємо вже чотири дні. Скільки можна? - почав нарікати Марко.

Та все ж приєднався до інших. Кракус ніколи не поступався у цьому питанні. Річ у тім, що розташування поселень різноманітних диких племен ніхто не знав. Чужинці, що проникали на їхню територію, розцінювались як вороги. А от спів, що всюди вважається символом мирного візиту, уберігав від стріли в спину.

Кракус озирнувся. Клієнт тяжко плентався і виглядав розгубленим. «На ногах ще тримається, і то добре», - подумав очільник експедиції. Уміст торби Сандро розподілили по торбах інших учасників, хоча ті й поскреготали зубами. От уже два дні Сандро потерпав від дивної хвороби. Спочатку Годі підозрював малярію, потім лихоманку денге. Та зрештою постановив, що ймовірніше причиною був стрес. Деякі мандрівники не витримують замкненого простору в джунглях, укупі зі спекою й постійними небезпеками. Злітають із катушок. Кожний по-різному ламається. Це зветься «гострий напад безумства». Невідь-чому починають виробляти казна-що. Або ж впадають у дитинство, тоді доводиться їх годувати, наче малих дітей. Існує безліч способів утекти від реальності, що стає нестерпною!

«Бідолахи», - думав собі Кракус. Більшість людей нашої доби здатна вижити в дикій природі не довше за йоркшира із рожевим сатиновим бантиком.

А що, як проблема Сандро в іншому? Що ближче він наближався до пункту призначення своєї мандрівки, то гірше почувався... Але Кракус не переймався, адже це дозволяло йому взяти все у свої руки. Відмова

клієнта розправитися над індіанцями позбавила його шансу, у який він повірив на якусь мить. Можливо, унаслідок недуги Сандро довірить йому керівництво операцією. Зробити людей нещасними – не дуже-то складне завдання, як на те. Недарма ж у дитинстві Кракуса звали халамидником? Звісно, угода буде не такою вигідною, як у разі коли треба було з усіма розправитися, та все краще за гонорар провідника. Він подбає про те, щоб його послуги були незамінними, потім підніме ціну. Це ж не абихто, а викладач університету. Американець, певно, багатій.

Cuando ves a un hombre
Haces que gaste
Toda su billetera
Lo desangras, lo desplumas
Y lo tiras en un rinco?n.

Кракус згадав першу ніч у лісі. Поки всі спали без задніх ніг, Сандро нагнав труса, несподівано загорлавши серед ночі. Зненацька розбуджені, чоловіки враз посхоплювалися і взялися до зброї. За чверть секунди кожний був у бойовій готовності, притискаючи рушницю до плеча й пильно вдивляючись у пільму.

– Що таке? – гукнув Кракус, тримаючи пальця на курку. – Що сталося?

– Там, – видихнув Сандро, вказуючи кудись рукою.

– Що?

– Очі... Я побачив очі...

Кракус спрямував ліхтарик у напрямку, куди показував Сандро. Нічого.

Усі стояли наготові, ні пари з вуст, налаштовані діяти. Напруження величезне.

– Людські очі?

– Не знаю.

– Які вони? – допитувався Кракус, нервуючись.

– Блискучі.

– На якому рівні?

Сандро завагався.

– Важко сказати, вони ж були метрах у десяти від мене... Десь на такому, – відповів, показуючи рукою висоту десь у півзросту людини.

– По ходу, ягуар.

– Ягуар...

Про всяк випадок встановили почергове чатування до ранку, але нікому не вдалося заснути.

Juegas a la dama
Dices que no eres una cualquiera
Pero todos pagan por tu precio
Que supera el millo?n.

Кракус, сумніваючись, сьгнув рукою в торбу, витяг мапу і компас та продовжив ретельно вивчати маршрут. Не те щоб щось було негаразд, вони йшли правильним шляхом.

Коли майже дійшли, Сандро знагла повалився на землю. Він був у напівсвідомому стані й заледве міг звестися. Чоловіки мусили поперемінно його нести. На щастя, уже за півгодини експедиція дісталася селища.

Кракус мимоволі напружився, попри відсутність об'єктивних причин.

Першою на очі їм потрапила дитина, що гралася на стовбурі поваленого дерева. Хлопчик кинувся навітьки попередити дорослих.

Селище було розташоване поряд зі струмком й облаштоване навколо малоки – такої собі величезної хижі, де тубільці спали гуртом. Споруди не змінилися з минулого року. Тільки рослинності побільшало так, що місцевість видавалася інакшою. Проте атмосфера збереглася та сама: якась аж наче тривожна тиша. Складалося враження, ніби життя тут розгортається у сповільненому темпі. Не змінивсь і запах – суміш паленої деревини та сухої маніоки. Індіанці практично не розчищували житлової території, і світла на ній не бракувало, але воно було бліде, розсіяне. Неначе у фільмі Девіда Гамільтона. Кілька жінок безтурботно походжали навколо вогнища.

Індіанці впізнали Кракуса і дозволили йому розташуватися на їхній території.

Він вирішив розбити табір трохи на віддалі, угору за течією.

– Там вода буде чистішою... – пояснив він Альфонсо.

Разом зі своїми людьми побудував три хижі: одну для Годі, бо для нього ізоляція була майже життєво необхідною; другу для Сандро; і третю для себе, Марко й Альфонсо. Каркаси зробили з гілок дерев й очерету; покрівлі й стіни виклали з листя пальм тулуріс; підлогу абияк сконструювали зі стовбурів пальм васаї.

Чоловіки поклали Сандро в гамак, підвішений у його хижі. Кракус напоїв його трохи водою і присів на балку поряд із хворим. Решта повиходили.

«Добре, що він занедужав, – думав собі Кракус, – але не можна допустити, щоб він тут копита відкинув».

Кракус чиркнув сірником, і дрібне блакитно-жовте полум'я на мить освітило халупу. Запалив сигарету.

Годі прописав їхньому клієнтові відпочинок і спокій. Цим вони його забезпечать.

Кракус глибоко зітхнув. У хижці пахло свіжозрізаною деревиною.

Мандрівка виснажила всіх. Клієнт нині міцно спав: довгі пасма темного хвилястого волосся безладно падали на розслаблене обличчя. Уві сні риси обличчя стали ангельськими, натомість у пробудженому стані були радше бунтівними, позаяк він незмінно супив брови. Лиш очі, глибокі, сині, променисті, пожвавлювали похмуре лице.

Надворі вдалині лунали співи індіанців, і Кракус уявляв, як вони зібралися довкола багаття для одного з їхніх численних ритуалів.

Він міркував. Безперечно, у його найкращих інтересах не чекати, а почати діяти, щоб здійснити помсту клієнта. Що більше Кракус братиме справи у свої руки й утверджуватиметься в ролі лідера, то більше клієнт буде схильний довірити йому керівництво операцією.

Кракус підніс до рота сигарету, затягнувся і повільно спіральками випустив дим, що заплубочився поміж пальмовим листям. За стінами хижки індіанці пришвидшували ритм співу.

Кракус зітхнув.

А може, йому варто проявити винахідливість й отруїти тубільцям життя?..

5

Протягом наступних днів Кракус намагався ближче познайомитися з індіанцями. У попередній мандрівці, що була закороткою, він не мав такої нагоди. Нині ж старався викликати симпатію, налагодити відносини, тим часом завойовуючи авторитет. Коли прийде час, йому буде важливо мати репутацію лідера, до чиїх порад дослухаються...

Поки Сандро валявся у своїй хижі, Кракус готував ґрунт, завойовував простір.

Так він познайомився з Можогом, якого йому представили як поважного велемудрого казкаря.

– Поважний у мене тільки вік, – запротестував мудрець, примруживши очі, де хитринки було стільки ж, скільки зморщок навколо. – Я люблю плести оповідки біля багаття.

«Занадто скромно – не тягне на ширість», – виснував Кракус, що не довіряв старим мавпам, які мають себе за шанованих мудрих старців.

Вони трохи потеревенили ні про що. Поки старий говорив, у нього трохи трусилася голова і подеколи він напружено підшукував слова.

– Ти вже познайомився з Еліантою? – спитав він.

Кракус заперечно крутнув головою. Доволі багато людей уже згадували її ім'я. Мабуть, у неї важлива роль, але йому наразі не вдалося з'ясувати, яка саме.

Казкар пробігся очима серед гурту, але не побачив її.

– Із нею краще познайомитися особисто, – пояснив він, не вдаючись у подробиці.

Життя тубільців видалося Кракусові геть нецікавим. «Нічого не відбувається, – думав він, – у селищі пропадеш із нудьги».

Індіанці ходили напівголими: пов'язка заледве покривала інтимні місця. Жінки не ховали грудей і щодня по кілька годин вимальовували різні мотиви на своїх тілах і тілах своїх дітей. Вони не володіли практично нічим: лише кілька керамічних виробів, трішки непристойної білизни, кольорове пір'я, кілька плетених кошиків і таць, луки і сарбакани для полювання, кілька голів худоби і маленька оброблена нивка, де вирощували маніоку. Полювали мало – щонайбільше пару-трійку годин; рвали фрукти, але більшу частину дня бідолахам, вочевидь, робити було нічого. Вони гаяли час.

«Напевно, нудять нудом!» – гадав Кракус.

Йому було невтямки, чому серед журналістів і науковців масове захоплення «першим народом» – так називають цих тубільців. Чергова солодка поливка для підсолоджування реальності. Примітивні люди – оце вже напевно. А якщо дикуни й справді щасливі, то це, судячи з усього, тому, що вони простаки. Розумово відсталі, та й по всьому. До речі, недарма кажуть: «Раденький, що дурненький». Якщо потрібно стати ідіотом для духовного розвитку, Роберто Кракус воліє лишитися зі своєю метушнею і халепами. Принаймні це додає його життю гостроти.

Кракус передчував, що доведеться поламати голову над цією місією. Як зіпсувати життя людям, що мають... порожнє існування? Як зробити нещасними тих, що не мають нічого для щастя?

Третього дня Кракус зважився дещо випробувати, щоб перевірити, що вийде. Із настанням ночі дочекався, коли огорнене темрявою селище порине в обійми Морфея, і вийшов зі своєї хижки, стараючись ступати в пітьмі беззвучно. Увімкнув ліхтарик, але батарейка майже сіла, і довелося вдовольнятися тьмяним світлом. Кракус здригнувся, відчувши нічну свіжість. У вологому похмурому підліску линул легкий аромат моху. Чоловік попрямував до малоки.

У зоні мешкання рослинність трохи порідішала, і місячне сяйво пробивалося, освітлюючи шлях. Пучки білого світла огортали величезну хижу надприродною атмосферою. Здалеку здавалося, неначе вона впливає з лісової пітьми, продираючись крізь темряву, мов корабель-привид.

Кракус наблизився. Із середини долинали хропіння.

Він якнайтихше відкрив великого кошика, де чоловіки зберігали зброю. Кришка ледь чутно скрипнула. Кракус пильно роздивився покидані на купу луки і вибрав найгарніший, найбільший і найоздобленіший. Кракус пригадав, як один індіанець гордо демонстрував його односельцям. Ухопив лук двома пальцями і спробував обережно витягти із купи. Проте дерев'яна конструкція в кошику була такою ж хиткою, як конструкція із паличок у грі «Мікадо», і нічну тишу пронизав гуркіт луків, що повалилися один на один. Кракус заляк і зачекав хвилинку, затамувавши подих. Потім узяв швейцарського ножика, вибрав найтонше лезо й обережно надрізав лук посередині із зовнішнього боку. Розріз був хоч і глибоким, та зaledве помітним. Задоволений, Кракус повернув річ на місце і закрив кошик.

Кракус хотів вертатися, як побачив свіжовипрану білизну, розвішену на мотузці. Похапцем роззирнувся довкола, пересвідчившись, що він і досі єдиний, хто не спить. Позбирав руками трохи землі й покидав її на білизну. Він наче повернувся в дитинство – коли роблять шкоду, щоб дошкулити сусідам і пореготати з їхньої реакції.

Усе це, звісно ж, було дріб'язком. Слабенькі спроби. Сміховинні. Дуже далекі від його перших ідей про торттури і розправи... Та що він міг удіяти? Ці люди не мали нічого. А отже, їм нічого втрачати. Як же їм зіпсувати життя?

Цієї миті Кракус почув шерех десь позаду. Обернувся і завважив тінь, що рухалася. Інстинктивно присів і замер. Пильно вдивляючись у пільму, Кракус розгледів жіночий силует. Молода жінка прямувала до лісу. А що, як піти за нею? Кракус зачекав кілька хвилин і вже було підвівся, аж ось з'явився другий силует, що, вочевидь, рушив слідом за жінкою, але завбачливо тримався темних відтинків. Утім, стало й чверті секунди, щоб промінь місяця освітив обличчя нічного мандрівника – то був молодий індіанець, що його Кракус зустрічав у селищі. «Аван... Так, – пригадав Кракус, – це Аван». Терпляче дочекавшись, поки парубок відійде подалі, Кракус обережно рушив у тому самому напрямку.

Двое індіанців зустрілися біля розчищеної галявинки. Кракус наблизився і сховався серед листя. Місяць заливав поле блідим сяйвом. Застиглі на узліссі дві постаті індіанців нагадували чоловікові театр тіней, їхні чорні силуети чітко виокремлювалися на тлі освітленої галявини. Кілька митей вони стояли одне навпроти одного, потім з'єдналися у тривалих обіймах. Затим одним порухом скинули з себе одяг. Вони стояли в профіль до Кракуса, і він бачив обриси грудей молоді жінки та ерекцію чоловіка. Вони притиснулися одне до одного, і їхні тіла змішалися з ніччю.

Наступного ранку Кракус вбрався, як звичайно, у військову форму, берці і картуз, підняв комір і вирушив у селище. Чоловіки ще не повернулися

з полювання. Босоногі діти гралися на землі. Кракус завважив молоду жінку, що саме знімала висохлу білизну.

– Отакої! – вигукнув він. – Яка в тебе жаклива білизна! Мабуть, це вітер чи хлоп'ячі ігри. Ото в тебе халепа!

– Та пусте, – мовила вона, широко всміхаючись. – Змиється водою.

На цих словах вона взяла білизну в оберемок і попрямувала до струмка. Кракус пішов слідом.

– Учора ти випрала цю білизну?

– Так.

– До річкi, як тебе звуть?

– Зальтана.

Вона сіла на бережку. Каміння вздовж берега трохи стримувало течію, формуючи нестабільну мийку. Жінка занурила річкi в холодну воду і заходилася терти. Оголені груди похитувалися, і Кракус відчув збудження.

– Але ж тепер ти мусиш прати знову, бідолашко! Уся праця намарно...

Вона лише розсміялася замість відповіді. Переливчастий сміх, що від нього аж голова пішла обертом. Кракуса охопило нестримне бажання. «Пізнiше, – сказав він собі. – Займуся неку пізнiше».

– Це ж треба! – мовив уголос. – Та ні, вітер тут ні до чого! Ніч була спокійною. Мабуть, хтось зробив це навмисне.

– Не уявляю навіщо.

– Якби ж я знав, що за недоумок змусив тебе прати заново...

– Усе гаразд, я майже закінчила.

– Але в тебе зіпсований ранок. Ти могла відпочивати, розслаблятися... І ось маеш: довелося працювати!

Жінка неквапом віджала просякнуту водою білизну, підвелася й рушила до селища.

Кракус пішов за нею, чимдуж стараючись налаштувати її на негатив. Усе дарма.

Порівнявшись із малокою, жінка обернулася до нього й, оголивши гарні білі зуби, широко всміхнулася:

– Бруд давно зійшов із моєї білизни, та досі не зійшов із твоєї голови.

Чоловіки поверталися з полювання, наспівуючи. Задоволені собою, поклали свіжину на місце. Нині діти зможуть з'їсти трохи м'яса. Кракус уважно розглядав гурт і нарешті знайшов того, хто не мав зброї на плечі. Поманив одного індіанця вбік.

- А твій друг що, не полже? - спитався, вказуючи на бідолаху.

- Полже, але він не має лука.

- Чому?

- Зламав.

Побачивши, що говорять про нього, мисливець підійшов і запитально глянув на них.

- Я дізнався, що сталося з твоїм луком, - пояснив Кракус. - Дуже шкода, він був найгарнішим, найбільшим і найоздобленішим з усіх. Мені сумно за тебе. Мабуть, усі тобі заздрили... Ти, певно, побиваєшся.

Індіанець подивився, дивуючись і водночас потішаючись.

- Про що ти говориш?

- Про твій лук, про що ж іще?

- Я не маю лука.

Кракус глитнув. Не схоже було, що індіанець насміхався. Тоді чому ж заперечував?

- Я ж бачив тебе вчора з луком. У тебе був чудовий, прегарний лук...

- Учора, може, і так, але сьогодні я не маю лука. Отак, - мовив він безмежно спокійним тоном.

- Напевно, ти шкодуєш, хіба ні? Принаймні трохи розчарований!

- Цієї речі більше не існує. Чому б я розчаровувався через те, чого більше не існує?

Кракус утратив терпець.

- То вчора ж ця річ існувала, авжеж!

- Але вчора зникло, мій друже. Нині в нас сьогодні, поки ще сьогодні.

Спантичений, Кракус відійшов. Від триклятих дикунів нічого неможливо домогтися. Вони занадто недоумкуваті, щоб перейматися тим, що з ними відбувається, занадто наївні, щоб страждати, аналізуючи ситуації.

До перемоги ще далеко. А він же сподівався подратувати їх, підштовхнути трохи до дій... Із мисливцем узагалі дивно: якби він зберіг рештки зіпсованого лука, Кракус міг би показати йому доказ саботажу та посіяти серед них розбрат. Та навіть не було такої нагоди. Дарма Кракус покладав надії на свої перші спроби, що мали переконати Сандро, що керівникові експедиції можна довірити серйозніші завдання.

Кракус усівся на пеньок і витяг із кишені коробочку тютюну. Скрутив кілька сигарет і одну запалив. Раптом йому сяйнула думка. Та це ж очевидно... Якщо він, Кракус, не спроможний подратувати тубільців, як же тоді Сандро, блаженський Сандро, зробить це самотужки? У будь-якому разі Сандро знадобиться допомога. А якщо нічого не вийде, Сандро врешті, мабуть, погодиться на силові варіанти, запропоновані командою спочатку...

Кракус зненацька побачив Авана – нічного коханця. «Спробуймо», – сказав собі, побачивши промінь надії.

– Сигаретку, Аване?

– Ні, дякую, – відмовився молодий індіанець, помахавши на знак привітання.

«Почну із того, що трішки його присоромлю», – подумав собі Кракус.

– Учора вночі я вийшов подихати повітрям. Пройшовся трохи надворі.

– Приемна була ніч, чи не так?

Кракус кивнув, затягнувшись сигаретою. Повільно випустив дим у бік співрозмовника.

– Я тебе бачив на галявині з твоєю подругою.

На обличчі парубка не промайнуло ані тіні ніяковості, натомість він аж засяяв.

– Ах, Ісанда... Гарна, еге ж?

Кракус помовчав, ще раз затягнувся.

– У мене для тебе паскудна новина. Хоч нелегко про це казати...

Індіанець стояв нерухомо і мовчав.

– За кілька годин, – продовжив Кракус, – я знову виходив, до вітру.

Дим клубочився і танув у повітрі. Кракус вів далі:

– І я ще раз натрапив на твою подругу. Але вона вже була з іншим чоловіком.

Аван не виказав жодної реакції.

– Я здивований, – нарешті зізнався він.

– Тобі більше нічого сказати? – рознервувавсь Кракус.

Молодий чоловік зберігав спокій.

– Ми не одружені, вона не давала мені клятви...

– Але ж вона все одно твоя подруга!

– Так, але вона вільна.

Кракусові уривався терпець.

– Отямся, чорт забирай! Вона ж, трясця, переспала з іншим!

Аван дивився незворушно.

– То й що! Вона не річ, яка зношується...

7

Еліанта обдарувала усмішкою жінку, що простягнула їй їжу, і почастивалася пюре з маніоки, смаженими зернами маріпа, молодими паростками бамбука, маринованими в соку васаї й щедро приправленими зернами моку-моку. Як і щодня, кухарка присвятила ранок готуванню, цілковито віддаючись своїй справі, викладаючись на повну, щоб вийшли найсмачніші страви.

У селищі кожен мав своє місце, свою роль у громаді залежно від уподобань. Жодної ієрархії: кожен бере на себе обов'язки, що відповідають вмінням, які він вирішив у себе розвивати. Дехто присвячував себе єдиній справі, дехто розподіляв час між двома місіями, дехто волів долучатися до різноманітних справ, що варіювалися за потребами.

Еліанта взяла кілька фруктів і вместилася біля старого казкаря.

Індіанці вечеряли в спокійній атмосфері під доброзичливою тінню пальм патава. Легкий вітерець навіював приємне відчуття, нашіптуючи щось серед листя високих дерев.

Еліанта схопила маракую й розрізала навпіл. Зіркоподібна серединка насиченого жовтого кольору – довершена краса, укупі з вишуканим ароматом. Молода жінка подумки подякувала Матері Землі за прекрасні поживні дарунки. Скуштувала цінного плоду, заплющивши очі, щоб краще відчутти кисло-солодкий смак.

Еліанта насолоджувалась так кожною стравою, кожним відчуттям, коли не спала, а коли спала – кожним сном.

Завершивши трапезу, вона обернулася до старця.

- То як, Можагу, що розповідатимеш нам цього вечора?

Казкар підвів до неї очі й усміхнувся. Милі щасливі зморшки борознили його обличчя. Як усі старі люди, він мав поважний статус. Молоді шанували старість. Наймолодші зверталися до старших, щойно виникала делікатна проблема. Поважний вік забезпечував ім безцінний досвід, а також мудрість, до якої всі прагнули. У ролі порадників, учителів, суддів або навіть довірених осіб, залежно від потреб, старці слугували головним механізмом громади.

- Історію... про бабуїнів і перелітних... птахів, - озвався казкар у своїй неквапливій манері, добираючи слова.

Еліанта примружила очі, намагаючись передбачити, до яких тем він звернеться. Попри нібито простенькі перипетії, що були до вподоби навіть дітям, ці казки спонукали до занурення в себе і глибоких міркувань.

- Маеш назву? - грайливо поцікавилася Еліанта.

- Що ж... я от... ще не вирішив... звичайно, кілька назв маю... але...

- Дай угадаю: вони не клацають.

- Саме так! не клацають. Вони не підкреслюють... як би це сказати... сутності; має бути якась дрібничка, що... привертає увагу, не... розкриваючи змісту...

Можак часто безуспішно намагався дати назви своїм історіям. Здебільшого не міг вибрати серед численних варіантів й облишав спроби.

Старець підвівся і сів у центрі гурту чоловіків, жінок і дітей, що зібрались його послухати. Він не поспішав, терпляче чекаючи, поки розмови вщухнуть і запанує тиша. Тоді заговорив, підвищивши голос, і, як і щоразу, подіяла магія: людина, що у повсякденні белькотіла, затинаючись на кожному слові, розповідала історії рівним, теплим і досконало поставленим голосом.

Селяни слухали, піддаючись заколисливій музиці слів, інтризі, несподіваним поворотам і прихованим посланням...

* * *

Кракус закипав від злості. Він не мав анінайменшого впливу на індіанців. Жодної негативної реакції з їхнього боку. Навіть жодного роздратування. Нічого. Геть нічого. Уперті вісліюки, сповнені оптимізмом до ідіотизму. Від них нічого не добитися.

Кракус пригадав, яке враження склалося про них у Христофора Колумба: «Із них вийде добра прислуга. Узяти з півсотні людей, уярмити тубільців, і вони робитимуть вам усе, що схочете». Недоумкуватий мандрівник глибоко помилявся. Очевидно, він дав маху за всіма пунктами, адже до всього вважав тих тубільців індіанцями... Хто б міг подумати, що за шість сотень років їх і далі так називатимуть замість охрестити Колумба тим, ким він

був насправді: нікчемою. Утім, чого можна сподіватися від чувака із пташиним прізвиськом[4 – Французькою прізвиськом Colombe подібне до слова colombe – голубка.]? Тільки й годен паскудити.

Порівнявшись із хижкою Сандро, Кракус зупинився і зробив кілька глибоких вдихів. Мусив заспокоїтися, щоб виглядало, наче володіє собою і здатний контролювати події. Тоді підійшов до дерев'яних дверцят, коротко двічі постукав й увійшов.

Сандро розтягнувся в гамаку, дрімаючи з розплющеними очима. За останні два дні йому значно покращало.

– Як почувашся сьогодні? – поцікавивсь Кракус, що нарешті дозволив собі звертатися до клієнта на «ти».

Меланхолійний красень повернув голову в його бік, але не мовив ані слова – очевидно, досі поглинений своїми думками.

– Я багацько спостерігав за нашими дикунами, – заговорив Кракус, щоб порушити мовчанку. – Схоже, нелегко буде зробити їх нещасними. Бісові діти – непохитні. Хай що б з ними сталося, незмінно всміхаються.

Сандро якусь мить мовчки дивився на Кракуса.

– Я не здивований, – спокійно озвався він.

– Чому?

– Я прочитав усі публікації антропологів, які їх досліджували. То тепер знаю цих тубільців, мабуть, краще за них самих...

– Можна пригоститися? – спитав керівник експедиції, вказуючи на банани, що їх поклав учора на скриньку.

– Вони твої.

Кракус узяв один і заходився обчищати шкірку.

– Доведеться завдати сильного удару, щоб їх дестабілізувати.

Сандро скривився.

– То будуть марні зусилля, – відказав. – Уся негативна енергія світу не похитне їхнього спокою.

Кракус відкусив шматочок банана і почав машинально жувати.

– Ти передумав? Ти згоден звести з ними рахунки... по-іншому?

Сандро заперечно хитнув головою.

– То як тоді хочеш із ними розібратися?

Сандро випростався. Сів у гамаку, звисивши ноги.

- Індіанці будуть невразливими, допоки лишатимуться в цьому стані.
- У якому стані?
- Вони завжди застаються собою..
- Не уявляю, як це можна змінити.
- Вони зосереджені на бутті, свідомі буття...
- Ага... А нормальною мовою, філософе?

Сандро пронизав співрозмовника поглядом.

- Не називай мене так, - мовив жорстко.

Кракус відкусив іще банана, дратуючись на свого клієнта. Нестерпна звичка копилити губу аби з чого без жодної очевидної причини. Ображається навіть на компліменти.

- Якби ти говорив, як усі... - пробурмотів Кракус із повним ротом.

Сандро довго сидів нерухомо із невдоволеним виглядом.

- Мова про те, що вони активно проживають кожну мить, нічого не очікуючи, не замислюючись, що робитимуть за п'ять хвилин, за годину чи за тиждень. Коли дивляться на квітку, тільки дивляться на квітку. Коли слухають когось, тільки слухають. Коли їдять ананас, тільки їдять ананас...

Кракус наморщив чоло і продовжив їсти банан, зміривши співрозмовника поглядом. Цей чувак меле дурниці з натхненим виглядом. У декого іде дах, коли задовго вчитися.

Сандро вів далі:

- Вони мовчки смакують кожний покладений до рота шматочок, цілковито усвідомлюючи всі відчуття. Проживають кожну мить, глибоко нею проймаючись. У присутності іншої людини не очікують захоплення, поваги чи ще бозна-чого. Вони завжди щирі. Не осуджують інших, а тому й не бояться осуду. Вони... вільні.

Кракус поперхнувся бананом і закашлявся. Відчинив заслінку і пожбурир рештки плоду якнайдалі. «Я теж вільний», - подумав собі, старанно вдаючи, наче цікавиться маячливими роздумами клієнта.

- То що пропонуєш нам із ними робити?

Сандро знову ліг, нечутно зітхнувши. Гамак захитався зліва направо та, поступово сповільнюючись, стабілізувався...

Кракус чекав терпляче.

- Почнімо, - нарешті мовив Сандро, - із того, що позбавимо їх свідомого сприйняття, приспимо ім дух, затамуємо ім душу.

- Затамуємо ім душу...

- Доведеться вигадати, як відвернути їхню увагу від них самих і від реального світу. Доведеться загипнотизувати їх абошо.

- Загипнотизувати...

- Так, загипнотизувати... Особливо вранці, одразу по пробудженні. Нейропсихіатри виявили, що перша справа, за яку людина береться, прокинувшись, інтерпретується мозком як найважливіша, тому надалі мозок кидає всі ресурси на схожі до цієї справи, нехтуючи іншими.

Кракус насунив брови.

- Перше, що я роблю вранці, - йду відлити.

- Мова про значущі справи. Наприклад, якщо починати робочий день із перевірки емейлів, твій мозок вважатиме, що найважливішою є інформація ззовні. Якщо вчиняти так щодня, буде все складніше зосередитися і самотійно розмірковувати, позаяк мозок спрямовує всі сили на зовнішні стимули, радше ніж на внутрішні роздуми.

- Емейли... Та я одинадцять місяців із дванадцяти живу в джунглях.

- Одне слово, для індіанців треба вигадати щось таке, щоб завалити їх зовнішніми стимулами, гіпнотизуючи їх, щойно прокинуться вранці.

Кракус подивився у вікно, забите москітною сіткою, і в ніздрі вдарив запах зрізаного очерету, що правив за віконну раму.

Метрах у 15 від вікна Марко й Альфонсо сиділи на колодах перед своєю хижкою і курили. Ззаду до хижі підкрадався маленький гризун, якого, вочевидь, приваблювали полишені надворі харчі.

- Я поговорю з Годі. Він у нас найкреативніший. Йому можна довіряти.

Сандро закинув руки за голову.

- Треба ще знайти спосіб відірвати їх від реальності... - задумливо мовив він. - Щоб вони облишили використовувати свої п'ять чуттів, свою інтуїцію та інстинкти, які допомагають відчувати і сприймати світ. Натомість ми маємо нав'язати їм упереджене бачення реальності.

- Ага... А точніше можна?

- Треба, щоб хтось виконував роботу замість них, забезпечити їх поясненнями, які створять ілюзію розуміння їхнього світу. У такий спосіб вони втратять змогу осягати світ самотужки...

- Розумію...

– Ми можемо вбити двох зайців одним пострілом, – мовив Сандро, випроставшись у гамаку. Заразом можна підірвати ім моральний дух, поклавши край їхньому позитивному баченню життя.

– Он як?..

Сандро підскочив і заходився ходити туди-сюди.

– Потрібно створити новий ритуал у їхньому житті. Треба, щоб хтось щодня в один час казав їм, що в селищі не гаразд, підкреслював усі проблеми, усі небезпеки, усе, що не клеїться...

Кракус глянув на свого клієнта скоса і скривився.

– Не вийде.

– Звісно ж, вийде!

– Ні, не вийде, і причина дуже проста.

– Яка?

– Ніхто не слухатиме таких розповідей! Ніхто не хоче сприймати купи негативу. Вони ж не мазохісти.

Сандро глянув на Кракуса, усміхаючись.

– Навпаки: вони прийдуть послухати саме тому, що йдеться про негатив. Адже людина принесе їм погані новини, тому вони зосередяться на цих словах.

Кракус недовірливо похитав головою. Сандро підійшов ближче до нього.

– Погані новини, проблеми, небезпеки цілковито заволодівають нашою увагою, тому що пробуджують інстинкт виживання. Це сильніше за нас, це майже психологічна потреба... Вони їй не опиратимуться. Повір.

Кракус уже й не знав, що думати. Задивився у вікно і побачив, що гризун вибігає із його хижки, тримаючи в зубах енергетичний батончик, а безмозкі Марко й Альфонсо сидять собі менше ніж у двох метрах від крадія і нічого не підозрюють.

– Хай там як, нелегко буде знаходити щодня щось негативне для таких розповідей. У них не настільки багато проблем...

– Повір мені, коли хочеш бачити проблеми, ти їх знайдеш. До того ж ми можемо зробити ще дещо...

– Що?

Сандро знову сів у гамак.

– Погляньмо трохи збоку... Проблема із дикунами в тім, що вони скрізь бачать позитив. Світить сонце? Вони задоволені. Падає дощ? Вони

задоволені. Проростає трава на їхній ниві з маніокою? Вони задоволені... Треба підштовхнути їх до негативного сприйняття нейтральних явищ.

– І як це зробити?

– Ми їх призвичаїмо вішати на такі явища негативні ярлики, і зрештою вони почнуть самі бачити їх такими. Слова визначають відчуття.

– Ярлики?

– Вони мають навчитися називати дощ «поганою погодою», молоді паростки «бур'яном», певні запахи «смородом» тощо.

– Зрозуміло.

– У такий спосіб ми визначимо їхнє сприйняття. Невдовзі їхній світ уже не буде таким гарним, як раніше.

Кракус, не зовсім імучи віри, зітхнув.

– Як гадаєш, зможеш... узятися за це? – спитав Сандро.

– Я всім займуся, філософе, – поквапився запевнити керівник експедиції.

Погляд Сандро вмить затуманився: у ньому відобразилася дивна суміш... злості й відчаю. Кракус дорікнув собі, що краще б мовчав. Неймовірно, як може в людини так швидко змінюватися настрої.

– Я тобі забороняю називати мене «філософом», – мовив Сандро глухим голосом.

– Я гадав, ти викладаєш філософію?

– Немає нічого спільного між викладачем філософії і філософом.

Помітно сердитий Сандро простягнувся в гамаку.

– І... в чому ж відмінність? – наважився спитати Кракус.

Сандро мовчав, заплющивши очі. Кракус якийсь час ніяково стояв, вагаючись, що робити далі – піти чи зачекати відповіді. Аж нарешті співрозмовник порушив мовчанку.

– Ти вчився в школі, коли був підлітком?

– Еге ж, трохи вчився...

– Пам'ятаєш на природознавстві були уроки, присвячені статевому розмноженню?

– Мабуть, це взагалі єдине, що мені запам'яталося.

– Пригадуєш вчителя...

- Пані да Сильва, так її звали...

Кракус згадував стареньку й дуже стриману вчительку, що розповідала той матеріал, послуговуючись виключно медичними малозрозумілими термінами.

- Вона добре зналася на цій темі?

- Ну... думаю, що так.

- Гадаеш, це зробило її богинею сексу?

8

- Зрозуміли, діти?

Кракус озиравав банду веселих дітлахів, що зібралися довкола нього. Вони всміхалися, та чи допетрали?

Кракус поплескав у долоні, підбадьорюючи.

- Ну ж бо! Ви маєте розповідати мені, що не гаразд у селищі, у лісі, на річці - скрізь; усі дрібнички, усі проблеми, усе, що йде не так. Щойно побачите тварину, яка кусається, рослину, яка жалиться... одразу мені кажіть! Я хочу знати все.

Дітлахи, сміючись, розбіглися селищем хто куди. Добре, що тут є діти. Кракус марно намагався мобілізувати дорослих. Кожний відвертався, щоправда незмінно із клятою посмішкою. Кракуса невимовно бісило, що йому не вдається домогтися свого. Неможливо завоювати анінайменшого впливу серед цих дикунів. Такі дурні, що не спроможні визнати його належність до розвиненішої цивілізації. Вони мали б його поважати, наслідувати...

Кракус гукнув Еліанту, яку побачив удалині. Познайомився із нею кілька годин тому і розповів про свій проект - обмін інформацією «для загального блага». Вона доброзичливо всміхнулася, що не означало анічогісінько.

Нині Кракус підкликав її жестом, і вона підійшла. Вона була тендітною і стрункою. Шовковиста шкіра, позолочена засмагою, як стигла папая на сонці. Хіба що груди замалі, як на його смак.

- Ти мені потрібна, - мовив він молодій жінці. - Допоможеш?

- Добре, - погодилась до неможливого невимушеним тоном.

Кракус полегшено зітхнув. Нарешті людина, що, схоже, готова співпрацювати.

- Справа от яка: діти доповідатимуть мені багато інформації. Мені знадобиться хтось, хто передаватиме її всім. Хтось, хто погодиться взяти

слово перед усім селищем і розповідати те, що виявили діти. Робитимемо так щодня.

– Зрозуміло.

Невже все так просто вирішилось, не йняв віри Кракус.

– Ти згодна взяти це на себе? Це дуже поважна роль, як ти розумієш. Усі будуть тобою захоплюватися, навіть заздрити. Зможеш собою пишатися.

Еліанта на мить наморщила чоло, але нараз знову заусміхалася.

– Я дала клятву не пишатися тим, що роблю. Тому, на жаль, не можу погодитися.

– Ти дала клятву...

Еліанта кивнула.

Кракус намагався зберігати спокій. Кляті індіанці зведуть його з розуму. Він зробив глибокий вдих.

– Гаразд. Але ж ти сказала, що згодна мені допомогти...

– Так.

– То ось, що зроби: знайди жінку, яка погодиться взяти на себе цю роль – щодня звертатися до народу. Але не пропонуй усім: я хочу, щоб ти залучила найгарнішу жінку в селищі. Чуєш? Найгарнішу.

Еліанта кивнула на знак згоди і пішла собі.

Кракус подивився їй услід і пішов до свого табору.

Стояла спека, і військова форма муляла. Що й казати про високі берці з чорної шкіри. Але він уже звик не звертати уваги на дискомфорт. Нічого не вдієш.

Кракус наблизився до території Годі. «Територія» – вдале слово: лікар ретельно ізолював свій притулок від решти людей, обгородивши зону чимось на зразок живоплоту заввишки близько двох метрів. Спорудив його з обрубків бамбука, очерету й усього, що вдалося знайти довкруг, – як та пташечка, що мостить собі гніздо. У такий спосіб Годі мав повністю закриту ділянку на сотню квадратних метрів. Хижка розташувалася посередині, немов солом'яний замок, оточений мурами. І, на відміну від решти, ця... не мала вікон. Що й казати: ніхто й у вічі не бачив Годі між трапезами, які він погоджувався ділити в товаристві; щоправда часто забирав до себе залишки обіду, що дозволяло не з'являтися на вечерю.

Кракус підійшов до хижки і приклав вухо до дверей. До нього долинули уривки фраз, що не трималися купи.

– ...Так, так, так! Звичайно... Діра... Ага... А... Господи... Господи... Чому холодне... Ага... Саме так...

Як може чоловік, що зазвичай висловлюється цілком зв'язно, отак злітати з катушок на самоті?

Кракус узявся за дерев'яний молоточок, прив'язаний мотузкою до живоплоту, і постукав у стару консервну бляшанку, прибиту до стіни. Пролунав гротескний стукіт: камінчики в бляшанці билися об білий метал. По той бік умить запала тиша.

Кракус терпляче чекав. Довго чекав. Тоді постукав ще раз.

– Хто там? – нарешті долинув холодний голос медика.

– Це я.

Тиша.

– Хто – я?

– Це я, Роберто. Роберто Кракус! Просунути тобі папери під двері?!

Почувся шум. Мабуть, Годі відсовував річ, якою підпирав двері. Нарешті відчинив їх сантиметрів на десять, і в щілинці з'явилося обличчя в окулярах із біфокальними лінзами. Скельця були брудними, й очі лікаря ледь виднілися.

– Ми можемо поговорити? – спитав Кракус.

Годі кивнув, але не зрушив із місця.

– Можна увійти?

Якусь мить Годі витріщався на незваного гостя, але відступив.

Кракус штовхнув двері. Лікар попрямував у куток саду, де вони розташували каністри із пальним. Годі підняв дві й поставив одну навпроти одної замість ослінчиків – на достатньо великій відстані. Чоловіки посідали.

– Мені потрібні твої послуги.

Годі не відповідав, але Кракус відчув, що співрозмовник дещо напружився.

– Справа ось яка: треба, щоб ти нам вигadaв якусь штуку, що загіпнотизує індіанців.

Мовчанка. Кракус не міг збагнути, чому, спілкуючись із Годі, завжди почувався трохи дурнувато. Навіть коли лікар і рота не розтуляв.

– Штуку? – перепитав Годі злегка зневажливим тоном.

– Так, щось, що заволодіє їхньою увагою і відірве від реальності. Розумієш?

Годі повів бровою. Одною. Кракус не стрічав більше людей, здатних на такий фокус.

– Відірве?

Кракус спробував надати своєму голосу урочистих ноток.

– Необхідно заморозити їхні душі.

Годі глянув трохи презирливо.

– Душі не існує...

– Це Сандро сказав, – пробурмотів Кракус. – Його слова... Він каже, що треба вигадати щось таке, щоб вони втратили свідоме сприйняття реальності, щодня присипляти їхній дух.

Годі підніс сигарету до губ і витяг із кишені сірникову коробочку.

– Ти здурів? Ми ж сидимо на бомбах!

Медик зиркнув на Кракуса одним оком.

– То й що? Небезпеки немає.

Відкрив коробочку.

Кракус скочив на ноги.

– Ти геть схибнувся. Одна іскра, і все вибухне!

– Якщо каністри надійно закриті, займання неможливе.

Він витяг сірник.

– Припини!!! А що, як вони ненадійно закриті... або... може, нещільно!

– Якби вони не були герметичними, пальне випарувалося б. Бідони наповнені до краю.

Годі чиркнув сірником і незворушно запалив сигарету.

Кракус відступив назад.

– Добре... подумай... про індіанців... І дай мені знати.

* * *

Еліанта присіла на березі річки. Вона полюбляла приходити в це місце на віддалі від селища, де спокійний потік води поступово пришвидшувався, нісся до невеличкого водоспаду заввишки метрів двадцять і клубочився в його підніжжі.

Біля води повітря видавалося свіжішим, і легкий вітерець приносив сюди дивовижні пахощі лісу. Еліанта обожнювала чарівний запах тернистих рослин – ніжний і пряний. Підходила до одного із величних дерев, обхоплювала його голими руками й насолоджувалася енергією, вбираючи її черевом й усім тілом. Тоді обережно притискала губи до шерсткого стовбура, заплющувала очі та жадібно вдихала п'яний, божественний аромат.

Еліанті пригадалося Кракусове прохання. Беззаперечно, те, що він хотів доручити їй цю місію, свідчило про довіру. Вона чимдуж постаралася її виправдати.

Еліанта простягла руку, схопила паличку і жбурнула її в бурхливий потік, стежачи за польотом.

«Я хочу, щоб ти залучила найгарнішу жінку» – так він сказав.

Найгарніша жінка... Як вибрати? Еліанті ніколи не спадало на думку порівнювати жінок племені між собою... Як це можливо? Вони всі вродливі... Як же до цього підступитися?

Еліанта спробувала уявити кожну жінку селища. Найгарніша... Може, молода Альяна із променистим поглядом – таким глибоким, що в ньому і янгол потоне? Чи Ніта, що у випробуваннях виявляє відвагу бездоганної краси? Чи Амадаї? Краса її серця зрівняється хіба із чистотою її душі... Як їх порівнювати? Як вибрати?

Еліанта вхопила тоненькими пальцями листок, що впав із дерева, поклала його на воду і злегка подула. Течія підхопила листок і понесла далі від берега до водоспаду. Дорогою листок зачепився за занурену у воду гілку вапа.

Еліанта підвелася і крокувала до селища. Та раптом вирішила обійти малоку й зазирнути в табір Білих – цікаво глянути на їхні кумедні хижки. Нащо їм здалося будувати три, коли стало б і одної? Усього ж четверо мешканців... Мабуть, двох вигнали з громади, тому ті змушені ізолюватися.

Еліанта мовчки наблизилася. Гнучко протискаючись поміж очеретом, ліанами й гілками, вона опинилася перед однією з хиж. Дивна споруда: прямокутні стіни і кумедні квадратні отвори посередині. Що й казати про дах...

Раптом вигулькнув якийсь чоловік і, побачивши Еліанту, застиг. Вона ще не стрічала його в селищі, та й досі не знала про його існування. Він мав неймовірні... сині очі. Еліанта ніколи не бачила такого кольору. За його поглядом вона вгадала вразливу душу, що несподівано глибоко її зворушило. Чоловік похапцем відвернувся, але на мить, що тривала не довше ніж поблиск зірки, Еліанта побачила в його очах невимовний біль, і в неї стислося серце.

Незнайомиць кинувся в хижку, і дверцята за ним зачинилися.

- Паршивка!!! Вона за це заплатить!!!

Кракус заскреготів зубами, силкуючись приховати лють. Еліанта пошила його в дурні. Тепер він у лайні. Усе селище збереться менше ніж за півгодини. І кого ж вона залучила на роль вістунки, що повідомить зібрані дітьми новини?! Кого обрала приваблювати погляди і полонити увагу глядачів?! Кого?! Стару каргу зі зморшкуватою шкірою!!!

- Я не розумію, чому ти злишся... - мовила Еліанта, підходячи до нього.

- Не прикидайся ідіоткою.

- Я доклала всіх зусиль, щоб виконати твоє прохання якнайкраще.

- Ти знущаєшся?

- Але це правда...

- Годі вже. Іди геть.

- Шималіс - жінка досконалої краси. Має найчистішу душу... Якщо сумніваєшся, спитай в інших. Тобі всі скажуть...

- Досконалої краси... Досконалої краси... Перемогла на конкурсі старини?

- Прошу?

- Вона ж уся зморщена!!! І на ногах тримається волею Святого Духа!

- Але говорить чітко. Виголосить усе, що треба, і її добре почують. Вона тренувалася все пообіддя.

- Ніхто нічого не почує, бо не може бути й мови, щоб ця пом'ята стара карга щось виголошувала!

- Але... вона вивчила всі тексти напам'ять... Вона не зрозуміє, чому її позбавили місії...

- Ще чого. Не хочу більше її бачити. І тебе теж.

Кракус нетямився з люті. Укотре нічого не добився від клятих дикунів. Спокійно з нього стібаються з янгольськими мармизами.

Так не може тривати вічно. Треба вигадати, як утвердити авторитет, стати шанованим лідером, що веде народ за собою. Він мусив знайти в собі харизму будь-якою ціною, навчитися поводитися як ватажок...

Зненацька в його уяві постали картинки з минулого. Збройні конфлікти, Нікарагуа, Сальвадор. Війна навчила його дечого: лідером стає той, хто бере на себе відповідальність за людей у разі смертельної небезпеки...

Кракус подумки повторив фразу. Треба над цим поміркувати...

Тим часом на сьогоднішній вечір він не мав людини, яка могла б звернутися до народу... Він єдиний володів усією інформацією, що її збрала дітлашня. Доведеться виступати самому. Нехай виглядає він не надто сексуально, проте, як іноземець, має особливий статус, та й зрештою це нагода вийти на «сцену». Можливо, це допоможе в його подальших планах.

У натовпі він проведе сеанс гіпнозу. Винайдена Годі машина готова.

Кракус чекав терпляче, поки тубільці збиралися маленькими групами, а сонце заходило за обрій. Невдовзі вогнище в центрі площі стало єдиним джерелом світла. Дрова потріскували, розносячи навкруги пахощі паленого дерева. Нарешті останні глядачі зайняли свої місця, розсівшись півколом біля багаття. Усі в зборі. Запала тиша. Освітлені чорними бешкетними язиками полум'я обличчя були спрямовані до Кракуса.

Чоловік збагнув, що вже заволодів їхньою увагою. Глибоко вдихнув.

– Любі друзі, ми з товаришами подумали, що вам буде приємно стати краще поінформованими про світ, у якому ви живете. Ось чому ми запропонували збирати вас щовечора, щоб ви послушали інформацію, підготовлену для вас протягом дня. Сьогодні я маю честь презентувати вам новини. Від завтра це робитиме хтось із вас...

На обличчях слухачів відобразилося спантеличення. Кракус засумнівався, чи розуміють дикуни, що він їм торочить, позаяк один устав. Це був чоловік похилого віку з сивим заплетеним волоссям.

– Навіщо нам інформація від інших, коли ми самі маємо очі, щоб бачити, вуха, щоб чути, пальці, щоб торкатися, і серце, щоб відчувати?

Кракус нервово глитнув. Він не передбачив, що в нього випитуватимуть роз'яснення. Пошукав очима допомоги в натовпі. Проте всі вичікувально спрямували погляди на нього.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=66739393&lfrom=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Примітки

1

Амазонський дощовий ліс (ісп.). (Тут і далі прим. пер.)

2

Годі від англ. God – Бог.

3

Тут і далі уривки з пісні Descarada колумбійської співачки Вероніки Орозко.

4

Французькою прізвище Colomb подібне до слова colombe – голубка.